

Position Paper CPNB

Behoud het lage btw-tarief op alle boeken: voor betere basisvaardigheden en kansen

Het kabinet heeft terecht aangegeven dat de beheersing van basisvaardigheden, zoals lees- en taalvaardigheid, een topprioriteit is voor de komende jaren. Dit is belangrijk, omdat lezen de basis vormt voor persoonlijke ontwikkeling, economische groei en maatschappelijke cohesie. De verhoging van de btw op boeken van 9% naar 21% staat echter haaks op deze ambitie. Dit maakt boeken minder toegankelijk en heeft negatieve gevolgen voor kansengelijkheid, leesvaardigheid en onze kenniseconomie: laaggeletterdheid kost de samenleving jaarlijks 1 miljard euro. Wij roepen het kabinet daarom op het btw-tarief voor alle algemene- en studieboeken laag te houden.

Toelichting: onderwijsdoelen worden ondermijnd door btw-verhoging

De btw-verhoging ondermijnt de beleidsdoelen van het kabinet op het gebied van leesvaardigheid en kansengelijkheid. Onderzoek toont aan dat lezen direct bijdraagt aan betere taalvaardigheid, wat essentieel is voor schoolprestaties, arbeidsmarktkansen en maatschappelijke participatie. Econoom Goudriaan concludeerde¹ in onderzoek in opdracht van Kunsten '92 dat de btw-verhoging zal leiden tot een daling van 9,4% in de boekverkoop, wat neerkomt op 4 miljoen minder verkochte boeken per jaar. Dit treft vooral mensen uit lagere sociale klassen, die al beperkte toegang hebben tot middelen om hun kennis en leesvaardigheid te vergroten.

Volgens cijfers van GfK² is 57% van de boekkopers laag- tot gemiddeld opgeleid en behoort 25% tot de lagere sociale klasse. Lezen is dus geen elitaire bezigheid, maar een basisvaardigheid voor een brede groep. De btw-verhoging treft niet alleen uitgevers, boekverkopers en kopers, maar ook programma's als de Bibliotheek op school en BoekStart, ondersteund door overheid en gemeenten. Scholen en kinderopvangorganisaties kunnen hierdoor naar verwachting 100.000 boeken minder per jaar aanschaffen, daar de compensatie voor schoolboeken niet voor deze boeken geldt. Onderzoek toont aan dat juist het werken met kwaliteitsvolle kinder- en jeugdliteratuur essentieel is voor effectief leesonderwijs, wat de leesvaardigheid van kinderen direct beïnvloedt.

Gevolgen voor studenten en scholieren worden niet gecompenseerd

Een zorgwekkend aspect van de btw-verhoging is de impact op studenten. Hoewel scholen gecompenseerd worden voor de hogere btw op schoolboeken, moeten mbo-leerlingen ouder dan 18 en hbo- en wo-studenten hun studiematerialen zelf betalen. Deze groep, die al afhankelijk is van betaalbare studiematerialen, wordt hierdoor extra zwaar belast. Dit vergroot de kansongelijkheid en belemmert de groei van de kenniseconomie, waar toegang tot kennis en educatie juist van cruciaal belang is.

Economische impact op de boekensector is groot

De btw-verhoging zal grote gevolgen hebben voor de boekensector. Door de daling in boekverkoop verliezen uitgevers, auteurs, boekhandels en bibliotheken inkomsten. Decisio berekende³ dat de omzet van uitgevers met 13% daalt, wat 120 fulltimebanen kost. De hele keten, van drukkers tot vertalers, wordt getroffen. Volgens Goudriaan kost de btw-verhoging boekhandels gemiddeld €42.000 per vestiging per jaar, wat neerkomt op 1.500 verloren fulltimebanen. Ook zullen bibliotheken 4,4% van hun leden verliezen, oftewel 150.000 mensen. Er zal dus nog veel meer banenverlies optreden en een deel van de boekhandels zal verdwijnen met alle gevolgen voor de winkelstraat en regionale spreiding van dien⁴. Btw-verhoging levert dus niet alleen banenverlies op, maar ook minder inkomsten voor de staat, terwijl de

¹ <https://www.kunsten92.nl/wp-content/uploads/2024/05/20240517-MEMO-Gevolgen-afschaffing-verlaagde-BTW-tarief-voor-cultuur.pdf>

² <https://kvbboekwerk.nl/consumentenonderzoek/thematische-onderzoeken/wie-is-de-koper-2023>

³ <https://www.ndpnieuwsmedia.nl/wp-content/uploads/2024/09/Rapport-Effecten-afschaffing-verlaagd-btw-tarief-voor-uitgeefsector-Decisio.pdf>

⁴ <https://kvbboekwerk.nl/innovatie/innovatieonderzoeken/impact-van-het-boek>

opbrengst van de btw-verhoging slechts €50-75 miljoen is, slechts 2,3%-3,4% van de totale verwachte opbrengst van €2,3 miljard, terwijl laaggeletterdheid de samenleving jaarlijks €1 miljard kost.⁵

Kansengelijkheid en toegankelijkheid onder druk

De btw-verhoging op boeken beperkt de toegang tot kennis en verbeelding. Onderzoek toont aan dat lagere btw-tarieven het gebruik van educatieve materialen bevorderen, essentieel voor een samenleving die gelijke kansen nastreeft. In landen als Ierland en Noorwegen is de btw op boeken zelfs 0%, en in de meeste Europese landen ligt het tarief lager dan in Nederland. Het is zorgwekkend dat Nederland nu het op één na hoogste btw-tarief op boeken in Europa zal hebben, terwijl het PISA-onderzoek al aantoont dat de leesvaardigheid onder Nederlandse vijftienjarigen sterk achteruitgaat.

Er wordt regelmatig verwezen, onder andere door premier Schoof, naar het rapport⁶ van Dialogic over de effecten van het lage btw-tarief. In tegenstelling tot wat beweerd wordt, concludeert het rapport niet dat een laag btw-tarief op boeken ineffectief is. Het stelt slechts dat er geen bewijs is dat het effectief is. Wel constateert het rapport dat het verlaagde btw-tarief een lichte afremming van de ontleding heeft veroorzaakt, vooral bij midprice-edities van boeken, die onder een hoger btw-tarief lijden. Deze edities worden juist gekocht door mensen die minder vaak boeken kopen en prijsgevoeliger zijn. Een prijsverhoging zou bij hen leiden tot een grotere afname in boekenaankopen. Het rapport biedt dus geen rechtvaardiging voor de btw-verhoging op boeken.

Oproep aan het kabinet: houd het lage btw-tarief voor boeken in stand

De CPNB roept het kabinet dringend op om af te zien van de voorgenomen btw-verhoging op boeken. Hoewel de verhoging op korte termijn een bescheiden belastingopbrengst van 50-75 miljoen euro oplevert, ondermijnt het de lange termijn-doelstellingen van het kabinet op het gebied van leesvaardigheid, kansengelijkheid en de kenniseconomie. De opbrengst is beperkt, maar de maatschappelijke gevolgen zijn veel groter. Door het lage btw-tarief op boeken te behouden, kan het kabinet bijdragen aan een toekomstbestendig Nederland, waar kennis en kansen voor iedereen toegankelijk blijven.

In plaats van het btw-tarief op boeken te verhogen, die het welzijn van kinderen, jongeren en volwassenen bevorderen, zou het kabinet alternatieve maatregelen kunnen overwegen die juist schadelijk zijn voor het welzijn. Denk aan het verhogen van accijnzen op schadelijke producten of het verhogen van de erfbelasting.

Boeken zijn de basis voor kennis en gelijke kansen voor iedereen. Om de lange termijn bestaanszekerheid van onze burgers te waarborgen, moeten we investeren in een toekomstbestendig Nederland waarin lezen en kennisontwikkeling centraal staan. De geplande btw-verhoging maakt dit moeilijker. Wij verzoeken u dan ook het btw-tarief op alle boeken laag te houden.

Den Haag, 20 september 2024

Eveline Aendekerk

Directeur CPNB

Sanne Muijser

Directeur Koninklijke
Boekverkopersbond

Martijn David

Algemeen Secretaris
Groep Algemeen Uitgevers

⁵ <https://www.lezenenschrijven.nl/sites/default/files/2020-08/Maatschappelijke%20kosten%20laaggeletterdheid.pdf>

⁶ <https://dialogic.nl/2023/04/11/evaluatie-van-het-verlaagde-btw-tarief/>